

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 28 grudnia 2017 r.

Adam Bodnar

IV.567.1.2016.BB

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
WARSZAWA**

Po raz kolejny pragnę zwrócić uwagę Ministra Sprawiedliwości na problemy, jakie powoduje stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego do rozstrzygania spraw toczących się na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24 ze zmian.). Problemy te uwydatniają się z całą ostrością w przypadku zabezpieczenia wniosku na czas trwania postępowania sądowego.

I. W sprawie zabezpieczenia, stosowanego wobec uczestników postępowania toczącego się na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., Rzecznik Praw Obywatelskich występował do Ministra Sprawiedliwości już dwukrotnie: w pismach z dnia 24 marca 2016 r. oraz z dnia 2 marca 2017 r. wskazywano, że zabezpieczenie roszczenia upada po uprawomocnieniu się orzeczenia co do istoty sprawy: w przypadku odrzucenia lub oddalenia wniosku, z chwilą prawomocności orzeczenia (art. 744 § 1 kpc). Natomiast w sytuacji przewidzianej przez art. 757 kpc, czyli gdy wniosek w postępowaniu sądowym uwzględniono, zabezpieczenie upada po upływie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu (albo od uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji lub innego środka zaskarżenia wniesionego przez obowiązane od orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu). Termin trwania zabezpieczenia został przedłużony do dwóch miesięcy od daty prawomocności przez ustawę

z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wiarytelności (Dz. U. z 2017 r., poz. 933 ze zmian.).

Sąd może inaczej oznaczyć (w tym – przedłużyć) termin trwania zabezpieczenia; jednak w żadnej ze spraw, badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich, przedłużenie stosowania zabezpieczenia nie nastąpiło.

W efekcie, po uchyleniu rozstrzygnięcia sądu odwoławczego co do istoty sprawy przez Sąd Najwyższy, i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, nie istniała – zdaniem Rzecznika – podstawa do dalszego stosowania środków przewidzianych przez ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. Zabezpieczenie upadło na mocy art. 757 kpc, a prawomocne orzeczenie orzekające o umieszczeniu uczestnika postępowania w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym zostało uchylone przez Sąd Najwyższy.

W piśmie z dnia 2 marca 2017 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o wskazanie podstawy prawnej dla przebywania osoby w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w opisaney wyżej sytuacji. Niestety, do dnia dzisiejszego nie wpłynęła do Rzecznika odpowiedź w tej sprawie.

A zatem problem istnienia jakiegokolwiek podstawy prawnej dla pobytu danej osoby w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym – w tej szczególnej sytuacji, po kasatoryjnym rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego – pozostaje otwarty. W sprawach badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich pobyt uczestników postępowania w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym – bez jakiegokolwiek podstawy prawnej – nastąpił w dwóch sprawach, po kasatoryjnych rozstrzygnięciach Sądu Najwyższego wydanych w sprawie sygn. V CSK 455/15 (postanowienie z dnia 13 stycznia 2016 r.) oraz w sprawie sygn. V CSK 483/15 (postanowienie z dnia 10 stycznia 2017 r.). Jednak występuje on *de facto* w każdej sprawie sądowej, toczącej się na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w której Sąd Najwyższy uchyla orzeczenie sądu odwoławczego.

Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 listopada 2016, sygn. K 6/14, środek izolacyjny, przewidziany przez ustawę z dnia 22 listopada 2013 r., stanowi pozbawienie wolności osobistej (pkt 3.2.2 uzasadnienia orzeczenia), znajduje on jednak oparcie w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz w art. 5 ust. 1 lit. e Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Również Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 10 stycznia 2017 r., sygn. V CSK 483/15, publ. LEX nr 2237428, określił ów środek izolacyjny „faktycznym pozbawieniem wolności”. Rzecznik ponownie podkreśla, że osoby przebywające w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w praktyce spotykają się z ograniczeniami znacznie szerszymi niż przewidziane są dla pobytu w jednostce penitencjarnej – dodatkowo, wprowadzanymi bez właściwej podstawy prawnej.

Na zakres i dolegliwość tych ograniczeń wskazywano w wystąpieniu z dnia 30 lipca 2015 r. (nr II.517.2681.2014), skierowanym do ówczesnego Ministra Sprawiedliwości Borysa Budki (wystąpienie to nie spotkało się z żadną reakcją resortu).

Z tych względów wielomiesięczne przetrzymywanie jakiegokolwiek osoby w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym bez podstawy ustawowej, a co za tym idzie – bez rozstrzygnięcia właściwego sądu, należy uznać za skrajne naruszenie wolności osobistej jednostki: działanie takie stoi w sprzeczności z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, który gwarantuje każdemu wolność osobistą, oraz art. 7 Konstytucji, deklarującym zasadę legalizmu.

II. Niemniej jednak nie jest to jedyny problem, spowodowany stosowaniem norm regulujących zabezpieczenie, zawartych w kodeksie postępowania cywilnego, do postępowania sądowego toczącego się na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. Kolejne sprawy, badane przez Rzecznika Praw Obywatelskich, wskazują na to, że przepisy procedury cywilnej okazują się nieadekwatne do sytuacji, gdy rozstrzygnięcie sądu ma dotyczyć tak podstawowej wolności obywatelskiej, jaką jest wolność osobista człowieka.

Artykuł 755 kodeksu postępowania cywilnego, regulujący zabezpieczenie roszczeń o charakterze niemajątkowym, pozostawia sądowi znaczną swobodę co do wyboru sposobu zabezpieczenia: jest zasadą, że sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, „Artykuł 755 § 1 wskazuje, że katalog możliwych sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych jest otwarty. Wymienia on różne formy zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych jedynie przykładowo (...). Przy pozostawionej sądowi swobodzie wyboru sposobu zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych, szczególnie istotne jest właściwe stosowanie ogólnych zasad obowiązujących przy orzekaniu o zabezpieczeniu. Określając rodzaj zabezpieczenia, sąd musi mieć na uwadze, że powinien on zapewnić uprawnionemu należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad potrzebę (por. art. 730¹ § 3)” (D. Zawistowski, Komentarz do art. 755 Kodeksu postępowania cywilnego, teza 2 i 3, [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2014). Dodatkowo, przepis art. 755 § 2¹ kpc zezwala na odstępianie od wyrażonej w art. 731 kpc zasady, zgodnie z którą zabezpieczenia nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia. W świetle przywołanego art. 755 § 2¹ kpc, możliwe jest zabezpieczenie roszczenia w taki sposób, że faktycznie stanowi ono zaspokojenie tego roszczenia – jeżeli zabezpieczenie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Jest zatem możliwe, aby – w określonych w art. 755 § 2¹ kpc sytuacjach – w ramach zabezpieczenia wniosku złożonego na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. stosowane były środki przewidziane przez tę ustawę, a więc umieszczenie uczestnika w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym oraz nadzór prewencyjny.

Środki te mogą bowiem zmierzać do odwrócenia grożącej (społeczeństwu) szkody z uwagi na „wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat” (art. 755 § 2¹ kpc w zw. z art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r.).

Jednak ponownie należy wskazać na szczególny charakter środka izolacyjnego, przewidzianego przez ustawę z dnia 22 listopada 2013 r.: prowadzi on do faktycznego pozbawienia wolności. Tymczasem kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje jakichkolwiek terminów dla trwania zabezpieczenia: jedynymi ramami czasowymi są w tym wypadku ramy czasowe postępowania co do istoty sprawy (przywołane wyżej art. 744 oraz 757 kpc) oraz odpadnięcie lub zmiana przyczyny zabezpieczenia (art. 742 kpc). Warto w tym miejscu podkreślić, że jeśli pozbawienie wolności następuje w ramach trwającego postępowania karnego, termin jego stosowania jest ściśle limitowany przez przepisy prawa: w postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując tymczasowe aresztowanie, oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie trzymiesięcznym, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 2 lat (art. 263 § 1 – 3 kpk). Wprawdzie możliwe jest dalsze przedłużenie stosowania tego środka zapobiegawczego ponad okres przewidziany w art. 263 § 1 – 3 kpk (art. 263 § 4 – 7 kpk), jednak każde przedłużenie aresztu oznacza ponowne badanie sprawy pod kątem potrzeby dalszego jego trwania. Podobny do aresztu „środek zapobiegawczy”, stosowany wobec nieletniego w trakcie postępowania, przewiduje art. 27 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. jedn.: Dz.U. z 2016 r., poz. 1654 ze zmian., dalej: u.p.n.): jest to umieszczenie w schronisku dla nieletnich. Również w tym wypadku ustawa ściśle reguluje terminy, w jakich może być on stosowany. Warto w tym miejscu wskazać, że ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie do ustawy tej odrębnej regulacji, pomimo iż – podobnie jak w przypadku ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. – postępowanie toczy się na podstawie kodeksu postępowania cywilnego (art. 20 u.p.n.).

Na kluczowe znaczenie obowiązku przestrzegania terminów, określonych w art. 27 u.p.n., zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Grabowski przeciwko Polsce (wyrok z dnia 30 czerwca 2015 r., nr skargi 57722/12): za niedopuszczalną Trybunał uznał praktykę bezterminowego przedłużania pobytu nieletniego w schronisku, jeśli tylko sprawa została skierowana do rozpoznania w postępowaniu poprawczym (sprawa dotyczyła sytuacji procesowej istniejącej przed zmianą u.p.n., dokonaną ustawą nowelizacyjną z dnia 30 sierpnia 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 1165),

którą wprowadzono jednolite postępowanie w sprawach nieletnich, bez podziału na postępowania opiekuńczo-wychowawcze i poprawcze). W praktyce prowadziło to do sytuacji, w której roczny termin dopuszczalnego pobytu w schronisku dla nieletnich, przewidziany przez art. 27 § 6 u.p.n., nie był przestrzegany. Trybunał wyraził także wątpliwość, czy sam wniosek o zwolnienie ze schroniska, i postanowienie sądu wydawane w tym przedmiocie, czyni zadość wymogowi kontroli sądowej rozstrzygnięcia o pozbawieniu wolności, stawianemu przez art. 5 ust. 4 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Brak bowiem było rozstrzygnięcia sądu przedłużającego pobyt w schronisku (§ 50 – 51 i 61 uzasadnienia orzeczenia).

Tymczasem w przypadku ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. pozbawienie wolności na podstawie zabezpieczenia cywilnego nie stwarza żadnych gwarancji po stronie uczestnika, że zasadność trwania środka izolacyjnego jest kontrolowana w określonych odstępach czasowych. W ocenie Rzecznika, bardzo wątpliwe jest stosowanie w trakcie trwania zabezpieczenia art. 46 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., który stanowi, iż nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy sąd, na podstawie opinii lekarza psychiatry oraz wyników postępowania terapeutycznego, ustala, czy jest niezbędny dalszy pobyt w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie (na podstawie wyroku TK z dnia 23 listopada 2016 r. sygn. akt K 6/14, przepis ten utracił moc w zakresie, w jakim przewiduje sporządzanie opinii w sprawie niezbędności dalszego pobytu w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym tylko przez jednego lekarza psychiatrę). Analogiczną regulację zawiera art. 204 kodeksu karnego wykonawczego, stosowany w postępowaniu wykonawczym w stosunku do osób, wobec których orzeczono środek zabezpieczający. Tymczasem w przypadku osób izolowanych na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu rozwiązanie to nie może być obecnie stosowane, gdyż o istnieniu przesłanek pobytu w Ośrodku rozstrzygnie sąd w orzeczeniu co do istoty sprawy. W efekcie, zasadność pobytu uczestników w Ośrodku w okresie trwania zabezpieczenia nie jest w żaden sposób monitorowana. Wymaga tymczasem podkreślenia, że Rzecznik bada sprawy, w których osoby umieszczone w Ośrodku na podstawie zabezpieczenia cywilnego przebywają tam już ponad rok.

W wyroku z dnia 10 lipca 2007 r. sygn. SK 50/06, w którym rozważano m. in. brak określenia terminu na wykonanie obserwacji psychiatrycznej, Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż art. 203 § 3 kpk w ówczesnym brzmieniu „umożliwia wydłużenie terminu faktycznego pozbawienia wolności bez prawomocnego wyroku sądowego na czas z góry nieokreślony przez ustawodawcę, lecz uzależniony od efektów pracy biegłych. (...)Wskazane mankamenty art. 203 § 3 kpk sprawiają, że przestaje on być skuteczną gwarancją procesową wolności osobistej oskarżonego”. Analogicznie, brak jakichkolwiek gwarancji dotyczących terminu trwania zabezpieczenia, czy też monitorowania zasadności pobytu w Ośrodku w trakcie obowiązywania zabezpieczenia, stanowi nadmierną ingerencję

w wolność osobistą uczestnika. Owa luka legislacyjna jest rażąca tym bardziej, że – zgodnie ze standardem wyznaczonym w sprawie sygn. SK 50/06 – art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. ściśle określa termin obserwacji psychiatrycznej, dokonywanej na podstawie ustawy (nie może ona trwać dłużej niż 4 tygodnie, o jej początku i czasie trwania zawsze decyduje sąd). Tymczasem zarządzenie tymczasowe, pozbawiające uczestnika wolności, wydawane jest bez określenia terminu jego trwania.

III. Kolejnym problemem, pojawiającym się na tle stosowania zabezpieczenia, jest rodzaj środków (zarządzeń tymczasowych) orzekanych przez sądy powszechne. Jak była mowa wyżej, umieszczenie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym oraz nadzór prewencyjny należy traktować jako dopuszczalne sposoby zabezpieczenia: niemniej jednak sąd może zastosować również inne jego formy, w szczególności sąd może wydać nakazy lub zakazy, adresowane do obowiązane go (A. Jakubecki, Komentarz do art. 755 kpc, teza 3, w: A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2017). Jednak należy wskazać, że – z uwagi na specyfikę materii, rozpoznawanej przez sąd – zasadniczo w każdym wypadku owe nakazy i zakazy będą ograniczały wolność osobistą jednostki. Niestety, istnieje ryzyko, że ingerencja ta będzie dolegliwa i nadmierna, gdyż ustawa nie przewiduje żadnych jej granic.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że zakres możliwej ingerencji w konstytucyjne prawa i wolności wymaga pewnego zrelatywizowania stosownie do charakteru poszczególnych gwarancji: „Surowsze standardy oceny przykładać należy do regulacji praw i wolności osobistych i politycznych niż do praw ekonomicznych i socjalnych” (orzeczenie z 17 października 1995 r., sygn. K 10/95; wyrok z 12 stycznia 1999 r., sygn. P 2/98). Z kolei wśród praw i wolności osobistych „właśnie wolność osobista człowieka jest jednym z kilku jego najbardziej fundamentalnych praw; jest silnie powiązana z prawem do bezpieczeństwa osobistego (zob. art. 5 ust. 1 *in fine* EKPC). Obie te wartości gwarantują wolność każdego od arbitralności organów władz publicznych, chronią każdego od strachu przed własnym państwem” (wyrok TK z dnia 1 marca 2011 r., sygn. P 21/09). Ustawowe regulacje ograniczające wolność osobistą muszą spełniać najwyższe wymagania, szczególnie co do stopnia precyzji (por. wyrok TK z 24 lipca 2006 r., sygn. SK 58/03).

Z kolei w przywołanym wyżej wyroku ETPCz w sprawie Grabowski przeciwko Polsce Trybunał zwrócił uwagę, że w kontekście pozbawienia wolności szczególnie istotne jest zachowanie zasady pewności prawa. Standard „legalności” pozbawienia wolności, o którym mowa w art. 5 ust. 1 Konwencji, odnosi się również do „jakości prawa” i wymaga zapewnienia zgodności z zasadą rządów prawa, ideą znajdującą odbicie we wszystkich postanowieniach Konwencji. „Jakość prawa” w tym rozumieniu oznacza, że w przypadkach, w których prawo krajowe dopuszcza możliwość pozbawienia wolności, powinno być ono [prawo] dostępne, wystarczająco dokładne i przewidywalne w razie jego

zastosowania, celem uniknięcia jakiegokolwiek ryzyka arbitralności (§ 46 uzasadnienia orzeczenia).

Obawy Rzecznika co do tego, że art. 755 kpc nie reguluje sytuacji pozbawienia wolności – jak to ujmuje Trybunały – „wystarczająco dokładnie”, spełniając „najwyższe wymagania, szczególnie co do stopnia precyzji”, potwierdza praktyka orzecznicza sądów powszechnych. Orzekając na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. sądy stosują różne formy zabezpieczenia, korzystając ze swobody orzekania przyznawanej przez art. 755 kpc, przy czym niektóre z tych rozstrzygnięć istotnie ingerują w wolność jednostki. I tak np. Sąd Okręgowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017 r. (sygn. I Ns 278/16) zabezpieczył wniosek w ten sposób, iż zakazał uczestnikowi opuszczania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zobowiązał uczestnika do każdorazowego informowania z jednogodzinnym wyprzedzeniem Komendanta Powiatowego Policji o zamiarze opuszczenia miejsca dotychczasowego pobytu, ze wskazaniem nowego zamierzonego miejsca faktycznego pobytu, w tym o terminach wyjazdu. Tym samym postanowieniem Sąd upoważnił organy Policji do prowadzenia wobec uczestnika czynności operacyjno-rozpoznawczych, mających na celu zapobieżenie uchylaniu się przez niego od realizowania obowiązków wynikających z treści postanowienia.

Zatem w sprawie tej Sąd zastosował kombinację środka zapobiegawczego, przewidzianego w kodeksie postępowania karnego (art. 277 kpk), oraz nadzoru prewencyjnego: obowiązków zgłoszeniowych, przewidzianych przez art. 22 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., oraz nałożonego na Policję obowiązku stosowania czynności operacyjno-rozpoznawczych (art. 23 ustawy).

W praktyce czynności operacyjno-rozpoznawcze, podejmowane wobec uczestnika postępowania w sprawie sygn. I Ns 278/16, okazały się bardzo dolegliwe: przybrały one postać całodobowej obserwacji mieszkania uczestnika, legitymowania go przy każdym opuszczeniu lokalu oraz uczestniczeniu funkcjonariuszy w każdej aktywności podejmowanej przez uczestnika poza miejscem zamieszkania, np. w trakcie zakupów czy rozmów z potencjalnymi pracodawcami w sprawie zatrudnienia. Zastosowane środki należy uznać za bardzo dotkliwe, ingerujące w prywatność i wolność osobistą, przy czym brak jest dla nich wyraźniej podstawy ustawowej. Art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 2067) wskazuje, że Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach. Kodeks postępowania cywilnego przewiduje w niektórych wypadkach wykonywanie przez funkcjonariuszy Policji poleceń sądu cywilnego (np. stosowanie środków przymusu: art. 163 kpc), jednak trudno obowiązek taki wywodzić z art. 755 kpc. Podejmowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych wobec uczestnika jest wprawdzie możliwe w przypadku

stosowania nadzoru prewencyjnego (powołany wyżej art. 23 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r.), jednak w tym wypadku sąd takiego środka – w ramach zabezpieczenia – nie zastosował. Dodatkowo, ponownie pojawia się problem granic czasowych ograniczenia wolności osobistej – nie istnieje żaden sposób weryfikacji potrzeby dalszego zastosowania czynności operacyjno-rozpoznawczych. W szczególności nie znajduje tutaj zastosowania art. 24 ust. 2, zgodnie z którym komendant Policji sprawujący nadzór prewencyjny składa wniosek o uchylenie nadzoru prewencyjnego niezwłocznie po uzyskaniu informacji wskazujących, że nie zachodzą już okoliczności warunkujące jego zastosowanie.

Podsumowując, w opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, art. 755 kpc – w powiązaniu z innymi regulacjami dotyczącymi zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym – tworzy normę zbyt ogólną, gdy stosować ją do ograniczenia, a zwłaszcza do pozbawienia wolności jednostki. Przepis ten zaprojektowany został w celu zabezpieczenia roszczeń cywilnoprawnych, których istnienie uprawdopodobniono w relacjach pomiędzy równorzędnymi podmiotami. Natomiast w relacjach pomiędzy jednostką a państwem, zwłaszcza w przypadku ingerencji w wolność osobistą jednostki, regulacja ustawowa powinna spełniać najwyższe wymagania, jeśli chodzi o stopień precyzji. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego w obecnym brzmieniu precyzji takiej nie zapewniają.

Z tych względów, zdaniem Rzecznika, konieczne jest odrębne uregulowanie rozstrzygnięć tymczasowych, o charakterze zabezpieczająco – zapobiegawczym, zapadających wobec uczestników postępowania toczącego się na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. W szczególności konieczne jest precyzyjne unormowanie następujących kwestii:

- katalogu środków stosowanych tymczasowo wobec uczestnika postępowania toczącego się na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. – możliwie precyzyjnie określającego ramy prawne ograniczenia wolności osobistej jednostki,
- środków stosowanych wobec uczestnika po uchyleniu przez Sąd Najwyższy prawomocnego rozstrzygnięcia sądu odwoławczego, w którym to prawomocnym orzeczeniu zastosowano środki przewidziane przez ustawę z dnia 22 listopada 2013 r.,
- terminów stosowania tych środków tymczasowych, bądź przynajmniej trybu obowiązkowego badania przez sąd zasadności dalszego ich stosowania w trakcie postępowania.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 958) uprzejmie proszę Pana Ministra o przekazanie Rzecznikowi swojego stanowiska w przedstawionej sprawie, a jeżeli

podziela Pan Minister wątpliwości wyrażone w wystąpieniu, o niezwłoczne podjęcie działań legislacyjnych we wskazanym zakresie.

[*Adam Bodnar*]